

Viranomaispalvelut
Minna-Liisa Mäkiranta

18.12.2018

KA/13089/07.01.01.03.01/2018

Päätös varhaiskasvatuksen pysyvästi säilytettävistä asiakirjoista ja niiden säilytysmuodosta

Kuntaliitto on 28.9.2017 päivättyllä viestillään pyytänyt Kansallisarkistolta päätöksen Kuntien opetus- ja sivistystoimen asiakirjatietojen pysyvästä säilytyksestä.

Kansallisarkisto päätti valmistella kaksi päätöstä, joista toinen kattaa opetus- ja sivistystoimen (KA/27317/07.01.01.03.01/2017) ja toinen varhaiskasvatuksen (KA/13089/07.01.01.03.01/2018) asiakirjatietojen pysyvän säilyttämisen. Tämä päätös koskee jälkimmäistä.

Päätös perustuu Kuntaliiton seulontaesitykseen. Lisäksi Opetushallituksen erityisasiantuntija Pia Kola-Torvinen on 8.11.2018 käydyssä puhelinkeskustelussa tarkentanut nykymuotoisen varhaiskasvatussuunnitelman tietosisältöä. Päätöksen ohjeliite on valmisteltu seulontaesityksen pohjalta yhteistyössä OKM:n yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen osaston erityisasiantuntija Marjaana Larpan kanssa.

Kansallisarkiston aiemmat säilytyspäätökset

Kansallisarkisto (30.9.1994 asti Valtionarkisto, 1.10.1994-31.12.2016 arkistolaitos) on antanut useita kunnallisia organisaatioita koskevia seulontapäätöksiä, joista varhaiskasvatuksen kannalta keskeisimmät ovat:

- Valtionarkiston vuoden 1989 toimialakohtaiset päätökset kunnallisten asiakirjojen hävittämisestä, osat 1-6. Varhaiskasvatusta koskee sarjan osa 5, Sosiaalihuollon ja holhoustoimen asiakirjat, kohta 1.4. Päivähoito ja lasten kodinhoidontuki, jossa päiväkot-, perhepäivä- ja erityispäivähoidossa olevan sekä leikkitoimintaan osallistuvan lapsen asiakirjoista todetaan: ”Koskee mm. lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyviä asiakirjoja, kuten lapsen hoito- ja kuntoutussuunnitelmaa, terveystodistuksia sekä lapsesta saatuja ja annettuja lausuntoja. Säilytysaika on 6 vuotta hoidon päättymisestä, mutta pysyvästi säilytetään 8., 18., 28. päivänä syntyneiden asiakirjat”.
- Arkistolaitoksen vuosina 2001-2013 tekemät päätökset kunnallisten asiakirjojen pysyvästä säilyttämisestä sisältyvät Kuntaliiton julkaisusarjaan *Kunnallisten asiakirjojen säilytysajat: määräykset ja suositukset*. Varhaiskasvatukseen liittyy lähinnä opetustoimen säilytysaikasuostus nro 12, joka perustuu Kansallisarkiston päätökseen (KA 321/43/03). Se mainitsee esiopetuksen (12.2.) kohdalla sivulla 8 varhaiskasvatussuunnitelmat / yksilölliset esiopetussuunnitelmat (mm. lapsen perustiedot, yhteystiedot, hoitoajat, erityispäivähoidon tarpeet, toimintavuoden tavoitteet ja toteumat). Kansallisarkisto on arvioinut nämä määräajan säilytettäväiksi. Kuntaliiton säilytysaikasuositus on 10 vuotta. Varhaiskasvatuksen hallintoon sovelletaan lisäksi osaa 1, Yleishallinto.

Viranomaispalvelut
Minna-Liisa Mäkiranta

18.12.2018

KA/13089/07.01.01.03.01/2018

- Arkistolaitoksen päätös 22.8.2016 (AL/6411/07.01.01.03.01/2016) kunnallisten toimielinten ja julkista tehtävää hoitavien organisaatioiden toimielinten pysyvästi sähköisessä muodossa säilytettävistä pöytäkirjoista ja niiden liitteistä.
- Arkistolaitoksen päätös 12.9.2016 (AL/16465/07.01.01.03.02/2016) sähköisiin diaareihin ja asiankäsittelyjärjestelmiin sisältyvien rekisteröintitietojen ja pysyvästi säilytettävien asiakirjojen säilyttämisestä sähköisessä muodossa.

Kansallisarkisto ei ole aikaisemmin tehnyt päätöstä nykymuotoisen (varhaiskasvatustalaki voimaan 1.8.2015) varhaiskasvatuksen asiakirjatietojen pysyvästä säilytyksestä.

Seulontaesitys

Kuntaliiton seulontaesitys oli varhaiskasvatuksen osalta suppea ja rakenne ei vastannut Kansallisarkiston ohjeistuksen mukaista seulontaesitystä. Esityksen laajuuden varmistamiseksi Kansallisarkisto järjesti Kuntaliiton kanssa kokouksen 27.3.2018, jonka tuloksena Kuntaliitto ei kokenut esityksen täydentämistä tarpeellisena.

Kuntaliiton esittämät varhaiskasvatuksessa muodostuvat asiakirjatiedot (ote esityksestä):

Hakemus	Varhaiskasvatukseen hakeminen, erityisvarhaiskasvatuksen hakeminen, hakemus perusopetuksen aloittamiseksi vuotta säädettyä myöhemmin, Esitietolomake
Hakemus	Hakemus avoimen päiväkodin kerhotoimintaan
Suunnitelma	Lapsen varhaiskasvatus suunnitelma (arvioitava kerran vuodessa) sisältää mm. Kuntoutussuunnitelma, päivähoidon hoitosuunnitelma, perhepäivähoidon hoitosuunnitelma, kotoutumissuunnitelma, lapsen nouto, asiakyselyt vanhemmille ja lapsille (kirjaus/kuvaus lapsesta, vanhempien tekemä), Lapsen testaus asiakirjat ja piirustukset, kielen arviointi (1,5 ja 4-vuotis tarkastuslomake), lapsen kasvukansio, lapsen keskustelu lomake, kuvauslupa (suostumus).
Päätös	Varhaiskasvatuksen hoitopäätös, siirto toiseen hoitopaikkaan, päätökset leiri- ja retkityöstä, vuorohoitopäätös, päätös lapsen poissaolosta isyysvapaan aikana, päätös kuljetuksesta/kuljetustuesta, päivähoitomaksun vapautus-/alennus
Lausunto	Pyydetty ja annetut lausunnot esim. pedagoginen selvitys (laaditaan yhdessä vanhempien kanssa)
Ilmoitus	Hoitopaikan tarpeellisuus/tarpeettomuus (esim. seuraavan hoitokauden hoitotarpeesta)
Raportti	Lapsen hoitoaikalista (vuorohoito, huoltajien työvuorolista, loma-aikojen kyselylomake)
Lausunto	Erytispäivähoito lausunto
Hakemus	Kuljetushakemus
Hakemus	Kuntalisä hakemus
Hakemus	Kuljetus ja kuljetustuki hakemukset
Suunnitelma	Reittisuunnitelmat liittyen koulukuljetukseen
Rekisteri	Koulukyyditettävien luettelot tai vastaavat rekisterit
Hakemus	Koulunkäyntiavustajapalvelua koskevat hakemukset liitteineen

Viranomaispalvelut
Minna-Liisa Mäkiranta

18.12.2018

KA/13089/07.01.01.03.01/2018

Laskutus	Kuljetusten maksatukseen liittyvät toimenpideasiakirjat
Lupa	Retkilupa
Lausunto	Lausunnot ja selvitykset sekä muut vastaavat oppilaskohtaiset oppilaan sosiaalista avuntarvetta koskevat toimenpide- ja seuranta- asiakirjat (mm. sosiaalisten ongelmien selvittäminen, tukitoimet, keskustelut, ohjaus ja neuvonta) koskien koulukuraattoripalveluita
Arviointi	Erilaiset testit ja arvioinnit, lausunnot ja selvitykset sekä muut vastaavat oppilaskohtaiset oppilaan kehittymistä koskevat toimenpide- ja seuranta- asiakirjat (mm. keskustelut, ohjaus ja neuvonta, yksilölliseen arviointiin liittyvät asiat koskien koulupsykologipalveluita
Lausunto	Saatuja ja annettuja lausuntoja mm. Lääkäri, psykologi, terapeutti (ruoka-aine allergiat erikoisruokavaliot)
Suunnitelma	Lääkehoitosuunnitelma
Arviointi	Varhaiskasvatuksen arkihavainnointilomake
Päiväkirja	Hoitoryhmän päiväkirja (lapsista kirjataan merkintöjä hoitoryhmän päiväkirjaan)
Ilmoitus	Hoitosuhteen alkamisesta/päätymisestä
Ilmoitus	Tuloselvityslomake päivähoito maksun määrittämiseksi
Ilmoitus	Osallistumisilmoitukset mm. retkiin, leireihin (sis. Varhaiskasvatus)
Ilmoitus	Ilmoitus oppilaan/lapsen poissaoloajasta, poissaolovihko
Ilmoitus	Kiinnipitämisilmoitukset
Ilmoitus	Osallistumisilmoitukset mm. retkiin, leireihin (sis. Varhaiskasvatus)

Esitykseen liittyvät tiedustelut

Opetus- ja kulttuuriministeriö (jatkossa OKM) tiedusteli Kansallisarkistolta 27.6.2018 varhaiskasvatuksen asiakirjojen arkistoinnista. OKM esitti kysymyksensä seuraavanlaisesti: "Sosiaalihuollon asiakasasiakirjalain (254/2015) liitteen mukaan sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa kaikki asiakasasiakirjat säilytetään 30 vuotta palvelun päättymisestä tai 12 vuotta asiakkaan kuolemasta. Pysyvästi säilytetään 8., 18. ja 28. päivänä syntyneiden kaikki asiakasasiakirjat.

- Voimassa olevan varhaiskasvatuslain 14 §:n mukaan, jollei tässä laissa toisin säädetä, sovelletaan muussa lainsäädännössä olevia säännöksiä sosiaalihuollosta ja sosiaalipalveluista soveltuvin osin myös lasten päivähoitoon
- Kunnat ovat ilmeisesti melko hyvin noudattaneet tätä ja arkistoineet 8., 18. ja 28. päivänä syntyneiden kaikki asiakasasiakirjat, mutta kuntien käytännöistä arkistoinnissa ei ole täysin varmaa tietoa
- Uuden lakiesityksen myötä (voimaan 1.9.2018) kytköstä sosiaalihuollon lainsäädäntöön on ehdotettu purettavan entisestään. Vastaavaa pykälää (kuin 14 §) ei olisi tulossa uuteen lakiin."

Varhaiskasvatuksen pysyvästä säilyttämisestä ja syntymäpäiväotannasta ovat tiedustelleet myös alle vuoden sijaan Espoon kaupunki, Euran kunta ja Lapinlahden kunta. Kaikki kyselyt eivät välttämättä ole tulleet valmistelijan tietoon.

Varhaiskasvatus

Viranomaispalvelut
Minna-Liisa Mäkiranta

18.12.2018

KA/13089/07.01.01.03.01/2018

Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Varhaiskasvatuslakia sovelletaan *kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen palveluntuottajan järjestämään tai tuottamaan päiväkotitoimintaan ja perhepäivähoitoon*. Kunta tai kuntayhtymä voi lisäksi järjestää avointa varhaiskasvatustoimintaa alueellaan esiintyvän tarpeen mukaan tuottamalla toiminnan itse tai hankkimalla sen palveluntarjoajalta.

Varhaiskasvatusta voivat saada lapset, jotka eivät vielä ole oppivelvollisuusikäisiä sekä milloin erityiset olosuhteet sitä vaativat, myös sitä vanhemmat lapset. Laissa on säädetty varhaiskasvatuksen tavoitteista, lisäksi Opetushallitus määrittelee valtakunnallisesti varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Kunnan, kuntayhtymän tai muun varhaiskasvatuksen palveluntuottajan on puolestaan laadittava paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle laaditaan *henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma* lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Suunnitelma on tarkistettava vähintään kerran vuodessa.

THL:n tilastoraportin mukaan vuonna 2017 varhaiskasvatukseen osallistui 71 % väestön 1-6-vuotiaista lapsista. 1-vuotiaista varhaiskasvatukseen osallistui 31 % ja 5-vuotiaista 84 %. Näistä lapsista 76 % osallistui kunnan kustantamaan päiväkotitoimintaan ja 8 % perhepäivähoitoon. Yksityisten päiväkotien asiakkaista 10 % käytti kunnan kustantamaa varhaiskasvatuksen palveluseteliä ja 6 % Kelan yksityisen hoidon tukea.

Varhaiskasvatuksella on kiinteä yhteys lastenneuvolaan ja varhaiskasvatus mm. antaa oman arvionsa lapsesta neuvolan määräämää aikataulua varten. Tietojenvaihto perustuu vanhempien suostumukseen. Varhaiskasvatuksen tuen tarvetta arvioitaessa hyödynnetään sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten asiantuntemusta.

Varhaiskasvatuksen hallinto siirtyi sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle vuonna 2013. Esiopetuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998). Kuitenkin päiväkodissa järjestettävään esiopetukseen sovelletaan mitä varhaiskasvatuslaissa on säädetty päiväkodin ryhmäkoosta ja henkilömitoituksesta sekä varhaiskasvatuksen valvonnasta. Opetushallituksen ohjeistuksessa varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseksi todetaan, että ”Mikäli lapsi on esiopetuksen lisäksi muussa varhaiskasvatuksessa, voidaan siihen liittyvät tavoitteet ja huomioon otavat asiat kirjata esiopetuksen oppimissuunnitelmaan. Mikäli lapselle ei laadita esiopetuksen oppimissuunnitelmaa, voidaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa ottaa huomioon esiopetuksen tavoitteet ja tarpeet.”

Lain voimaantulo

Varhaiskasvatuslaki tuli voimaan 1.8.2015. Laki määrittää Opetushallituksen varhaiskasvatusta ohjaavaksi asiantuntijavirastoksi. Opetushallitus päätti lokakuussa 2016 varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Varhaiskasvatuksen järjestäjien tuli ottaa perusteiden mukaiset paikalliset suunnitelmat sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmat käyttöön viimeistään 1.8.2017.

Viranomaispalvelut
Minna-Liisa Mäkiranta

18.12.2018

KA/13089/07.01.01.03.01/2018

Lain mukaan jokaiselle päiväkodissa varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatukseen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Suunnitelma tulee laatia myös perhepäivähoidossa.

Varhaiskasvatustalakea uudistettiin jälleen 1.9.2018 alkaen. Uudessa laissa säädetään varhaiskasvatukseen tietovarannosta Vardasta, josta vastaa Opetushallitus. Uuden lain myötä varhaiskasvatus on irrotettu sosiaalihuollosta. Tästä seuraa, ettei varhaiskasvatukseen asiakkuus ole enää salassa pidettävä tieto.

Varhaiskasvatuksessa käytettävät tietojärjestelmät

Asiakastietojärjestelmät

Varhaiskasvatuksessa käytetään asiakastietojärjestelminä mm. Tiedon Efficaa tai CGI:n ProConsonaa, jotka ovat käytössä myös sosiaalihuollosta ja ovat Kanta-yhteensopivia. Kanta yhteensopivissa tietojärjestelmissä asiakirjojen metatiedot noudattelevat osin Sähke2 –määräyksen vaatimuksia ja rekisteritiedot on mahdollista muuntaa pitkäaikaissäilytykseen sopivaan muotoon.

Varhaiskasvatukseen käyttöön on viime vuosina kehitetty myös uusia järjestelmiä, joissa korostuu sähköinen asiointi ja yhteydenpito. Esimerkiksi WhileOnTheMove Oy:n Daisy on monipuolinen varhaiskasvatukseen järjestelmä. Daisy Managerin avulla huoltaja voi hakea hoitopaikkaa, ilmoittaa hoitoajat sekä tehdä muutossilmoitukset. Varhaiskasvatus puolestaan voi tehdä DaisyManagerissa vastaavat päätökset sekä tuottaa sinne lapsen varhaiskasvatussuunnitelman. DaisyNet on huoltajien ja päivähoiton väliseen yhteydenpitoon tarkoitettu selainsovellus ja mDaisy mobiilisovellus.

Abilita Oy:n Päivähoito-ratkaisun päätoiminnallisuuksia ovat sähköiset hakemukset ja lomakkeet, hoitojonon ylläpito ja seuranta, asiakasrekisterin ylläpito, sijoitukset ja päätökset, laskutus, asiakaskertomus ja asiakirjat sekä raportointi.

MukavaIT:n Päikky puolestaan mahdollistaa lasten hoitoaikojen ilmoittamisen ja seuraamisen sähköisesti sekä päiväkotiryhmien ja hoitohenkilökunnan hallinnan. Päikky on yhdistettävissä Abilitan Päivähoitoon.

Tiedon Muksunetti mahdollistaa sähköisen viestinnän vanhempien ja päiväkodin välillä sekä sisältää lapsen varhaiskasvatussuunnitelman.

Järjestelmiä ei tuotu esille seulontaesityksessä eikä tämän päätöksen valmistelun yhteydessä ole voitu erikseen arvioida näissä järjestelmissä tuotetun tiedon soveltumista pitkäaikaiseen sähköiseen arkistointiin. Edelleen osa kunnista tuottaa esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmat paperimuodossa.

Varhaiskasvatukseen tietovaranto Varda

Viranomaispalvelut
Minna-Liisa Mäkiranta

18.12.2018

KA/13089/07.01.01.03.01/2018

Varda-tietovarannon tarkoituksena on koota varhaiskasvatuksen kansallisessa suunnittelu- ja ohjaustyössä tarvittavat tiedot yhteen tietovarantoon. Projektissa on määritelty, että keskeisiä tietoja ovat tiedot varhaiskasvatuksessa olevista lapsista, toimipaikoista sekä henkilöstöstä. Tietovarannosta tiedot välitetään viranomaisille (mm. opetus- ja kulttuuriministeriö, aluehallintovirastot, Kela sekä Tilastokeskus), joilla on lakiperustainen oikeus hyödyntää varhaiskasvatuksen tietovarannon tietoja. Tietovarannon tiedoista muodostetaan myös summatasoisia raportteja mm. kuntien käyttöön. Tietovarannon tietojen yleisestä toiminnasta, käytettävyydestä, eheydestä ja muuttumattomuudesta, suojaamisesta ja säilyttämisestä sekä tietojen hyödyntämisen lupakäytännöistä vastaa Opetushallitus. Varhaiskasvatuksen tietovarantopalvelua sekä tietojen sisältöä ja hyödyntämistä ohjaava lainsäädäntö on sisällytetty osaksi 1.9.2018 voimaan tullutta varhaiskasvatuslakia. Itse varannon tuotantokäyttö ja tiedonsiirto alkaisi puolestaan vuoden 2019 alusta lukien neljässä siirtymävaiheessa.

Varda-tietovarantoa on rakennettu syksystä 2016 lähtien. CSC – Tieteen tietotekniikan keskus oy vastaa Vardan toteutuksesta opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta. Projektin internetsivuilla Varda-tietovarantoa perustellaan seuraavanlaisesti: ”Varda-tietovarannon avulla tuotetaan yhteismitallista ja vertailukelpoista tietoa, jota voidaan hyödyntää niin kunnallisessa kuin valtakunnallisessa varhaiskasvatuksen kehittämisessä ja päätöksenteossa. Vardan kautta viranomaistahot saavat ajantasaista tietoa esimerkiksi henkilöstön määrästä ja koulutustaustasta sekä lasten määrästä varhaiskasvatuksen eri palveluissa. Tämän myötä myös ennakointi- ja suunnittelutyö helpottuvat.

Projektissa on määritelty, että Varda kerää tiedot suoraan varhaiskasvatuksen järjestäjien omista tietojärjestelmistä. Projektissa korostetaan, että varhaiskasvatuksen järjestäjillä on tärkeä rooli Varda-tiedon laadun tuottamisessa: Varda-tietomallin määrittelemät tiedot tulee tuottaa varantoon yhteisesti sovittujen käytänteiden mukaisesti, jotta hyödynnettävästä tiedosta muodostuu mahdollisimman laadukasta, yhteismitallista ja ajantasaista.

Tietovarannon sisältämien tietojen säilyttämisen määräajoista on säädetty varhaiskasvatuslaissa, mutta tietovarannon sisältämien tietojen tutkimuksellista arvoa ei ole arvioitu. Arvonmääritys olisi hyvä tehdä Opetushallituksen, OKM:n ja Kansallisarkiston yhteistyönä.

Päätösluonnos ja siihen liittyvät kommentit

Ylitarkastaja Katja Suomilampi lähetti heinäkuussa 2018 laatimansa päätös- ja muistioluonnokset kommentoitaviksi Kuntaliittoon sekä OKM:öön. Luonnosasiakirjat sekä niihin saapuneet kommentit on tallennettu Kansallisarkiston Tweb-asianhallintajärjestelmään. Kommentteja saapui Kuntaliiton kautta myös Tampereen ja Oulun kaupungeilta.

Kommenteissa kiinnitettiin huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

Viranomaispalvelut
Minna-Liisa Mäkiranta

18.12.2018

KA/13089/07.01.01.03.01/2018

- muotoilu ”kaikki varhaiskasvatuksessa muodostuvat, lasta koskevat lausunnot ja arvioinnit liitteineen” on epäselvä ja voi johtaa sosiaalitoimesta sekä terveydenhuollosta saapuneiden lausuntojen/arviointien moninkertaiseen arkistointiin
- säilytysajan rajautuminen säilytysmuodon perusteella aiheuttaa käytännön ongelmia, sillä varhaiskasvatuksessa syntyvää tietoa saatetaan samassa organisaatiossa hallita niin paperilla, Sähke2-järjestelmässä kuin myös sellaisessa järjestelmässä joka ei täytä Sähke2-vaatimuksia. Esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmat ovat usein paperimuotoisia.
- päätösluonnoksen kohta ”jos asiakirjat ovat järjestelmässä, joka ei täytä SÄHKE2-vaatimuksia, asiakirjat eivät saa pakollisia SÄHKE2-metatietoja tai asiakirja- ja rekisteritiedot eivät ole myöhemminkään muunnettavissa pitkäaikaissäilytykseen sopivaan muotoon, säilytetään sähköisten asiakirjatietojen lisäksi myös paperimuodossa olevat asiakirjat”, voi johtaa tilanteeseen jossa säilytetään entistä enemmän paperia.
- kommentoijilla ei ollut huomauttamista varhaiskasvatussuunnitelman ja sen liitteiden pysyvää säilyttämistä vastaan. OKM ehdotti, että lapsikohtaisten suunnitelmien lisäksi myös paikallisten suunnitelmien pysyvää säilyttämistä tulisi harkita. Paikalliset suunnitelmat eivät sisällyneet seulontaesitykseen.
- päätöksessä tulisi tarkentaa, koskeeko se esiopetusta

Selventääkseni varhaiskasvatuksessa laadittavien ja sinne saapuvien lausuntojen ja arviointien sisältöä olen pyytänyt ja saanut taustamateriaalina käytettäväksi Kuopion ja Savonlinnan kaupunkien TOS:n varhaiskasvatusta koskevan osan. Opetushallituksen erityisasiantuntija Pia Kola-Torvinen on 8.11.2018 käydyssä puhelinkeskustelussa tarkentanut nykymuotoisen varhaiskasvatussuunnitelman tietosisältöä. Tässä keskusteluissa mm. varmistui, että varhaiskasvatussuunnitelma ei sisällä esityksessä mainittuja päiväkodin rutiineihin liittyviä asiakirjoja kuten hoitoajan seurantaa tai kuvauslupia. Myös kasvunkansio on erillinen asiakirja, jonka päiväkotit usein antaa vanhemmille asiakkuuden päättyessä.

Kuntaliitto ja OKM ovat kommentoineet päätös- ja muistioluonnoksia uudestaan joulukuun alussa 2018.

Varhaiskasvatuksessa syntyvien asiakirjatietojen arvonmääritys

Opetushallitus laatii ja päättää varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastona valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joiden pohjalta laaditaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä sekä edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa toteutetaan paikallisilla varhaiskasvatussuunnitelmilla sekä viime kädessä lapsikohtaisilla suunnitelmilla.

Lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma on kertyvä asiakirja, joka sisältää keskeisen tiedon lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Varhaiskasvatustilasto korostaa lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman merkitystä työvälineenä ja aiempaan

Viranomaispalvelut
Minna-Liisa Mäkiranta

18.12.2018

KA/13089/07.01.01.03.01/2018

verrattuna uuden lain mukaiset suunnitelmat ovat yhdenmukaisempia. Opetushallitus ohjeistaa varhaiskasvatussuunnitelmien laatimista.

Suunnitelma laaditaan pedagogisesta näkökulmasta ja sen laatimisessa tulee selvittää ja ottaa huomioon lapsen mielipide. THL:n tilastoraportin mukaan vuonna 2017 varhaiskasvatukseen osallistui 71 % väestön 1-6-vuotiaista lapsista, joten aineiston kattavuus on hyvä. Varhaiskasvatussuunnitelma keskeisine liitteineen mahdollistaa lapsuuden tutkimuksen esimerkiksi sosiologian ja historian näkökulmista. Näillä perusteilla esitän keskeiset varhaiskasvatuksen asiakirjatiedot pysyvästi säilytettäväksi merkittävänä yhteiskuntaa sekä yhteiskunnan ja kansalaisten vuorovaikutusta dokumentoivina aineistoina.

Varhaiskasvatustilain 540/2018 40 §:n mukaan varhaiskasvatussuunnitelma sekä lapsen tuen tarvetta, tukitoimia ja niiden toteuttamista koskevat tiedot sekä lapsen henkilökohtaisten ominaisuuksien arviointia koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä. Sen sijaan varhaiskasvatuksen asiakkuus ei ole enää salassa pidettävä tieto.

Varhaiskasvatussuunnitelma sekä varhaiskasvatukseen liittyvät lausunnot ja arvioinnit sisältävät myös EU:n tietosuoja-asetuksessa määriteltyjä erityisiä henkilötietoja.

Kansallisarkisto on varhaiskasvatuksen asiakirjatietojen arvonmäärityksessä ja muistioon liittyvää päätöstä tehdessään arvioinut henkilötietojen suoja ja erityisesti henkilötietojen minimoinnin vaatimusta siten, että tutkimuksen ja muun käytön tarpeet edellyttävät päätöksessä mainittujen henkilötietojen pysyvää säilyttämistä. Minimointia on toteutettu siten, että osa tiedoista on määrätty määräajan säilytettäväksi. Kansallisarkiston käyttämissä arvonmäärityksen ja seulonnan periaatteissa ja kriteereissä on huomioitu tiedon kulttuuriperintöarvo, henkilötietojen merkitys tutkimuksessa ja muussa käytössä sekä henkilötietojen suoja. Tietosuoja-asetus mahdollistaa tietojen pitkäaikaisen säilyttämisen yleisen edun mukaisessa arkistointitarkoituksessa. Kansallisarkisto on pysyvän säilytyksen päätöstä tehdessään arvioinut, että edellä kuvattuja yleisen edun mukaisia käyttötarkoituksia ei voida saavuttaa ilman kyseisten henkilötietojen sisältävien aineistojen säilyttämistä ja, että säilyttäminen on oikeasuhtainen tietosuojaperiaatteet huomioiden yleisen edun mukaisessa arkistointitarkoituksessa.

Tutkimusta ja muuta käyttöä suojaava Suomen perustuslakiin kirjattu sanan ja tieteen vapaus (Suomen perustuslaki 731/1999, 12 § ja 16 §). Pysyvään säilytykseen määrättyjen henkilötietojen käsittelyssä rekisterinpitäjän on otettava huomioon EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU 2016/679) ja kansallisen tietosuojalainsäädännön asettamat vaatimukset.

Päätösehdotus

Esitän, että Kansallisarkisto määrää arkistolain (831/1994) 8 ja 11 §:n nojalla Kuntaliiton esittämät varhaiskasvatuksen asiakirjatiedot pysyvään säilytykseen kuten jäljempänä on esitetty.

Varhaiskasvatuksen asiakirjatiedoista pysyvästi säilytetään seuraavat:

- **Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma** (Varhaiskasvatustilain 540/2018, 22 §)

Viranomaispalvelut
Minna-Liisa Mäkiranta

18.12.2018

KA/13089/07.01.01.03.01/2018

- **Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma-asiakirja/asiakirjakokonaisuus liitteineen** (Varhaiskasvatustalaki 540/2018, 23 §). Esitän, että päätös koskee myös esiopetuksessa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Esiopetuksen asiakirjojen pysyvää säilyttämistä päätetään valmisteilla olevassa opetustoimen seurantapäätöksessä.
- **Kaikki varhaiskasvatuksessa syntyvät, lasta koskevat lausunnot ja arvioinnit liitteineen. Sosiaali- ja terveydenhuollosta saapuvia lausuntoja ei säilytetä erikseen varhaiskasvatuksen asiakirjakokonaisuudessa, vaan ne arkistoidaan sosiaalihuollon ja terveydenhuollon tehtävien yhteydessä ja niitä koskevien seurantapäätösten mukaisesti Kanta-arkistossa.**

Muut seurlontaesityksessä mainitut asiakirjatiedot säilytetään määräjän.

Esitän, että päätös koskee niitä asiakirjatietoja, jotka ovat muodostuneet 1.8.2017 alkaen. Esitän, että kaikki digitaalisessa muodossa olevat pysyvästi säilytykseen määrättyt asiakirjatiedot säilytetään pysyvästi digitaalisessa muodossa, mikäli ne ovat pitkäaikaissäilytykseen soveltuvassa muodossa tai ovat sellaiseen muotoon muunnettavissa. Pitkäaikaissäilytykseen soveltuvien rekisteritietojen tulee olla XML-rakenteessa, ja asiakirjat PDF/A- tai TIFF-muotoisia. Kaikki tällaisesta järjestelmästä tulostetut paperimuodossa olevat asiakirjat ovat määräjän säilytettäviä.

Esitän, että Valtionarkiston 1.9.1989 antama päätös lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvien asiakirjojen otantaratkaisusta (8., 18. ja 28 päivinä syntyneiden tiedot) kumotaan digitaalisessa muodossa olevien, tässä päätöksessä pysyvästi säilytykseen määrättyjen asiakirjatietojen osalta, jotka ovat muodostuneet 1.8.2017 alkaen.

Valtionarkiston 1.9.1989 antamaa päätöstä ja otantaratkaisua sovellettaisiin kuitenkin edelleen varhaiskasvatuksessa ennen 1.8.2017 muodostuneisiin aineistoihin sekä myös 1.8.2017 jälkeen muodostuneisiin analogisiin aineistoihin, mikäli vastaavia digitaalisia aineistoja ei ole tai digitaaliset aineistot eivät ole millään keinoin muunnettavissa pitkäaikaissäilytykseen sopivaan muotoon.

Esitän, että varhaiskasvatuksen järjestäjien vastuulle jää määrittellä vastaavatko analogisessa ja digitaalisessa muodossa olevat asiakirjatiedot toisiaan niin, että digitaalisessa muodossa olevilla tiedoilla voidaan korvata analogisessa muodossa olevat tiedot. Jos tiedot vastaavat toisiaan, on varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävänä päättää, missä vaiheessa se voi hävittää analogisessa muodossa olevat asiakirjat tarpeettomina.

Varhaiskasvatuksen hallinnon asiakirjojen pysyvästi säilyttämiseen sovelletaan edelleen arkistolaitoksen päätöstä 3.9.2001 (KA 158/43/01), joka on julkaistu vihkossa Kunnallisten asiakirjojen säilytysajat. Määräykset ja suositukset, osa 1, Yleishallinto.

Esitän, että tätä päätöstä sovelletaan kunnan, kuntayhtymän sekä muun palvelujen tuottajan järjestämään varhaiskasvatukseen, jota annetaan päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena. Palvelun järjestäjän on huolehdittava asiakirjatietojensa hyvän tiedonhallintatavan mukaisesta turvaamisesta ja varmistettava tietojen käytettävyys, luotettavuus ja todistusvoimaisuus myös tulevaisuudessa siten kuin laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/21.5.1999) ja asetus viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintatavasta (1030/21.5.1999) edellyttävät.

Viranomaispalvelut
Minna-Liisa Mäkiranta

18.12.2018

KA/13089/07.01.01.03.01/2018

Esitän, että päätökseen liitetään seulontaesityksen pohjalta yhteistyössä OKM:n kanssa valmisteltu ohje tämän seulontapäätöksen soveltamisesta.